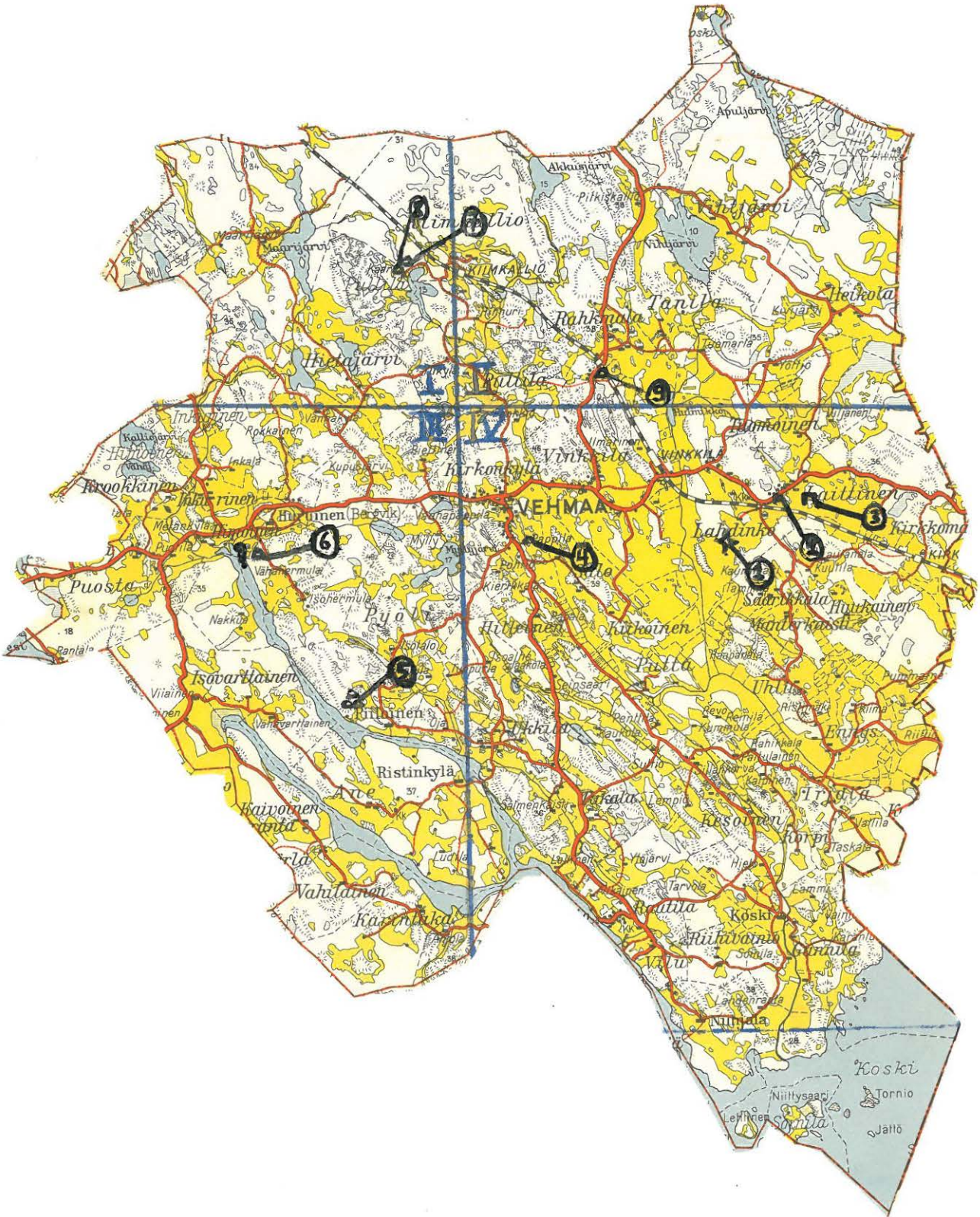

Kertomus Vehmaan pitäjän kiinteiden muinaisjäännösten inventoin-
nista, jonka suoritti fil.yo. Ilkka Mäntylä 18.5.-4.6. 1960.

SISÄLLYSLUETTELO

Kartta Vehmaan pitäjän kiinteistä muinaisjäännöksistä	
Esipuhe1
I Vehmaan kivikausi2
II Vehmaan pronssikausi3
III Vehmaan rautakausi6
1. Kalmistot6
2. Linnavuori10
3. Irtolöytö10
IV Myöhempi aika: kirkonpaikka11
V Eräitä perimätietoja ja luonteeltaan epämääräisiä ihmiskätköiden laitelmiä11-14
PITÄJÄNKARTAT 1:2000	15-18
VALOKUVAT	19-23

Kartta Vehmaan pitäjän kiinteistä muinaisjäännöksistä.

Esipuhe.

Saatuani tehtäväkseni Vehmaan pitäjän kiinteiden muinaisjään-
nösten inventoimisen tutustuin ensin Kansallismuseon arkistoihin
ja Vehmaan pitäjän paikannimiin. Kaivauskertomuksia on Vehmaalta
vain kaksi: A. M. Tallgrenin kertomus Rahkmalän Matinantin rautakau-
tisesta röykkiöstä v. 1918 ja U. Sälön kertomus Piiloisten rauta-
kautisesta röykkiöstä v. 1959. Lisäksi on E. Kivikosken tarkastusker-
tomus pronssikautisen spiraalipääneulan löytöpaikasta Ylikylän ta-
lon maalla. Lisäksi on hajatietoja kahdesta hävitetystä rautakauti-
sesta röykkiöstä. Paikannimiä on Vehmaalta kerätty erittäin runsaas-
ti ja pitäjää onkin merkitty Tieteellisten seurain paikannimikokoel-
massa loppuunkerätyksi. Huolimatta useista lupaavista nimistä, esim.
Kalmanvuori, Kalmu, Kirkkoraunio jne, ei paikannimistä yksikään vie-
nyt uuden muinaisjäännöksen löytämiseen. Lisäksi on paikannimien
kerääjä antanut mielikuvitukselleen liian suuren vallan ja kertoo
keräyksessään hiidenkiukaista ja hautakummuista, jotka kaikki osot-
tautuivat kuitenkin luontaisiksi muodostumiksi. Vanhoista kartoista
ei liioin löytynyt mitään mielenkiintoista. Myöskin paikkakuntalai-
sen asianharrastajan, kansanopiston johtajan Heikki Isolaurin muse-
oon ilmoittamat Rajakallion röykkiöt, joita pitäjässä yleisesti hii-
denkiukaiksi mainitaan, osottautuivat luontaisiksi kivikoiksi.

Kenttätöön suoritin ajalla 18.5. - 4.6.1960. Kulkuvälinee-
näni oli auto, jonka paikallisen kotiseutuyhdistyksen johtaja

agr.Pilnpula asetti käytettäväkseni ja jonka bensiinin Vehmaan kunta maksoi, sekä agr.Pilppulan ollessa estyneenä, polkupyörä. Inventoimissani kyselin taloista ja tällä menetelmällä löysin muutamia uusia röykkiöitä. Oppainani toimivat kansak.op.Niilo Niiles, agr.Pilnpula ja lukuisat nimeltä mainitsemattomat vehmaalaiset. Suhtautuminen työhöni oli erittäin ystävällistä ja ymmärtävää, ja niin olen kaikille vehmaalaisille suuressa kiitollisuudenvelassa.

Vehmaan pitäjän muinaisjäännöksistä on yleisesti sanottava, että niitä on naapuripitäjään Mynämäkeen verrattuna suorastaan oimittuisen vähän. Tähän on varmaan suurimpana syynä pitäjän maaston mataluus, minkä takia pitäjä on varmaan ollut esihistorian aikana enimmäkseen veden alla.

Kertomukseen liittyy liitteenä 19 kpl valokuvia ja yksi taloudellinen ja neljä pitäjänkarttaa I -IV. Valokuvista epäonnistui valitettavan suuri määrä. Negatiivien numerot ovat: 24184 - 24202

I Vehmaan kivikausi

Kivikautisia asuinpaikkoja ei pitäjässä voi olla maaston mataluuden takia. Tällä hetkellä on pitäjästä 6 irtolöytöä:

Verkon painokivi, joka on löydetty 1932 Vehmaan Ylikylän puutarhasta 2½ km kirkolta N. Säilytetään kirkonkylän kansakoululla. Löydöstä ei tiedetty mitään.

Verkon painokivi, joka on löydetty 1928 Salon kylän Laurilan rakennuksen kiviä jalkaa kaivettaessa kirkolta 2 km SW. Säilytetään kirkonkylän kansakoululla. Löydöstä ei tiedetty mitään.

Reikäkivi, joka on löydetty kirkonkylästä Lehtolan läheltä 1937. Säilytetään kirkonkylän kansakoululla. Ei lähemmin paikallistettavissa.

(Yritin päästä kirkonkylän kansakoululle saadakseni selville, ovatko esineet vielä tallella, mutta tämä oli mahdotonta, koska kaikki opettajat olivat ulkomailla)

KM:4171:12 Tasataltta, joka on löydetty Piiloisten Vanhantalon mäestä kirkolta 4 km WS. Sisältyy K.A. Pettersonin lähetykseen v. 1902. Löydöstä ei tiedetty enää mitään.

Oikokirves ja reikäkivi, luultavasti verkon painokivi, jotka mv. Jarkko Kankkio on löytänyt talonsa ullakolta. Esineiden löytöpaikka on tuntematon. Mv. Kankkio, os. Vinkkilä, Uhlu, lahjoitti esineet museolle, mutta pyysi, että ne mikäli mahdollista lähetettäisiin säilytettäväksi kirkonkylän kansakoululle.

II Vehmaan pronssikausi.

Ainoa pronssikautinen esine Vehmaan pitäjästä on spiraalipäinen neula KM:lo232,¹ joka löydettiin Ylikylän talon maalta Kaarnajärven SSW-rannalta v. 1933. Löytöpaikka on matala kallio, jolla kiviä hajallaan. Kaivauksessa ei voitu todeta kulttuurimerkkejä eikä poltettuja luita. Kiviä on yleensä vain yhdessä kerroksessa. Itse neula löytyi kallionotkosta kivikasa-alueen eteläosasta. Todennäköisesti hauta². Tapasin erään löytäjistä mv. Erkki Kiertokarin, joka kertoi, että neula löydettiin, kun röykkiötä ruvettiin "tutkimaan". Silloin oli röykkiöstä hänen väittämänsä mukaan löydetty myös poltettuja luita. Röykkiö näytti mielestäni hautaröykkiöltä, ja on se samaa tyyppiä kuin allakuvattu röykkiö, varsin huomaamaton ja kooltaan pieni.

Muut röykkiöt.

Kaarnajärven ympärillä on tai on ollut joukko kivikasoja, jotka voivat olla hautaröykkiöitä. Ne kaikki ovat samaa tyyppiä, pieniä, matalia ja ladottu osaksi punaisista kivilaa'oista. Kaikki ovat varsin huomaamattomia. Röykkiöiden hautaraunio-luonne ei ole täysin varma, mutta todennäköinen. Röykkiöt ovat luultavasti saman-

1. E. Kivikoski: Uusia pronssikauden löytöjä Suomesta, SM 1936, s. 58-60 ja C. F. Meinander: Die Bronzezeit Finnlands, s. 50 SMYA 54

2. E. Kivikosken tarkastuskertomus 1936.

ikkäisiä kuin spiraalineula, sillä ne sijaitsevat neulan löytöpaikan läheisyydessä, eikä tällä puolen pitäjä ole rautakautisia irtolöytöjä eikä kalmistoja. Röykkiöiden alkuperäinen lukumäärä on epävarma, mutta luultavasti niitä on ollut kolme, joista yksi on hävitetty. Lisäksi kuulin yhdestä epävarmasta, jota en löytänyt.

N:o 7 918-51-0010

kl:Kiimkallio

Kuvat:l-2

Kaarnajärven metsäpalsta.

om:Salme Amberla

os:asuu Turussa, lähempi osoite tuntematon.

Röykkiö sijaitsee n.150 m N Kaarnajärvestä, aivan Kaarnaan vievän tien vieressä, tiestä parikymmentä metriä N. Paikalle opastaa mv. Erkki Kiertokari.

Kallio, minkä syrjässä röykkiö sijaitsee on korkeudeltaan vähäinen ja kasvaa sekametsää. Kallio sijaitsee suunnilleen samalla etäisyydellä Kaarnajärvestä kuin spiraalineulan löytöpaikka. Meri tai järvi lienee ollut kallion juurella.

Röykkiö on varsin huomaamaton. Se on ladottu vähäiseen kallion notkelmaan kallion reunaan. Röykkiö on sangen sammaloitunut. Se on muodoltaan soikea, E-W suunnassa läpimitaltaan 10 m, N-S 5 m. Molemmissa päissä on luonnonpaasi. Röykkiö on kasattu päätä pienemmistä kivistä, reunoilla on suurempia miehennostannaisia. Erittäin paljon on punaisia latteita kiviä. Reunoilta kaivettu, mutta keskeltä ehjä. Jatkoin erästä reunaan kaivettua kuoppaa. Kivikko jatkuu maan sisään ainakin 50 sm. Kivikon alla on hiilensekaista maata.

Aivan röykkiön S päässä on punainen kivilaaka, jossa on 6 kuoppaa, jotka varmasti ovat ihmisen tekemiä. Yhdellä laakasivulla on 4 kuoppaa, epäsäännöllisessä neliössä. Kapealla sivulla 2 kuoppaa. Kuopat ovat läpimitaltaan 2-3 sm, pyöreäpohjaisia ja syvempiä kuin uhrikuopat yleensä. Ne olivat aivan täynnä hiekkaa ja sammalta, joten aivan eilispäiväisiä ne eivät ole. Voisiko olla uhrikivi? Laaka on

kylläkin aivan erinäköinen kuin rautakautiset uhrikivet.
Röykkiö on rauhoitettava. Melko varma hautaröykkiö.

N:o 8

kl:Kiimkallio

tl:Metsola

om:Erkki Kiertokari

os:Vehmaa, Kiimkallio

Hävitetty röykkiö sijaitsee Metsolan talosta 50 m NW.

Välittömästi rakennuksista NW on kaunis, laakea kallio. Kalliolla kasvaa männikköä ja koivikkoa. Kaarnajärveen 150 m.

Röykkiö on hävitetty joskus 1935-1940 ja kivet käytetty Metsolan navettaan. Erkki Kiertokarilta saatujen tietojen mukaan, joita ei käsitteäkseni ole aihetta epäillä, röykkiö oli pyöreä läpim. 6 m ja n. ½ m korkea. Röykkiö oli ladottu suurimmaksi osaksi punaisista kivilaa'oista. Näkyvissä röykkiöstä on enää hajallisia kiviä. Kivikko jatkuu maan sisään. Röykkiön SE-päässä oli jäljellä vähäinen kivikumpare, jota kaivoin. Kivien välissä oli tuhkaa, hiiltä, luunkappale, jota ilmeisesti on leikattu. Hiili ja luu olivat niin syvällä, että ne tuskin voivat olla myöhempää perua.

Pohja voitaisiin tietysti kaivaa, mutta tuskin se kannattaa. Melko varma hautaröykkiö.

Lisäksi kertoi oppaani mv. Erkki Kiertokari, että melko lähellä Metsolan taloa ja saman matkan päässä järvestä kuin edelliset, pitäisi olla vielä yksi röykkiö, joka oli 2-3 m läpimitaltaan ja ladottu kokonaan punaisista kivilaa'oista. Kulutimme yhden iltapäivän tämän etsintään, mutta turhaan. Etsintää vaikeutti se, että kallionrinteellä, jossa röykkiön pitäisi olla, on kaadettu metsää ja rinne on yhtenä ryteikkönä. Mv. Kiertokari lupasi kuitenkin etsiä röykkiön ja ilmoittaa asiasta, jos joku museon virkamies saapuu nitäjään.

Lisäksi väitettiin, että Kiimkallion vievän tien vieressä olisi ollut vielä yksi röykkiö, joka on äskettäin hiekanotossa hävitetty.

*Sel. v. 1952.
12. 1. 1952.
Laitos v. 1952.*

1000 00 01P2

Tämä on kuitenkin luultavasti vain luontainen muodostuma, sillä röykkiöstä oli vielä reuna jäljellä ja siinä oli aivan liian isoja kiviä, että röykkiö olisi hautaraunio. Myöskään hiiltä ei hiekkakuopan reunassa näkynyt.

III Vehmaan rautakausi

1. Kalmistot.

Vehmaalta tunnetaan tällä hetkellä 4 varmaa rautakautista röykkiötä tai röykkiöryhmää. Löytämiäni Huruisten kivikasoja on pidettävä epävarmoina yhden tai useamman röykkiön jäännöksinä. Neljästä varmasta kalmistosta on kolme hävitetty, ja hävitetyistä ehdittiin tutkia vain Rahkmalan Matinantin röykkiö tieteellisesti. Jäljellä oleva Piiloisten röykkiöryhmä on tutkittu. Mitään muita hautamuotoja ei pitäjässä ole edustettuna. Luultavasti on röykkiöt rakennettu aikoinaan saarille ja niemille. Yksi syy tunnettujen röykkiöitten vähyyteen voi olla huomaamaton ulkonäkö.

N:o 2.

Röykkiö, hävitetty.

kl: Lahdinko

Kuva: 3

talo: Huolila

om: Vehmaan kunta.

Huolilan talo sijaitsee Uhlun seisakkeesta 200 m EN ja Vehmaan kirkolta n. 4,5 km E.

Huolilan talo sijaitsee hyvin kivikkoisella mäellä, jonka laella on 2 rakennusta. Pinteellä kasvaa omenapuita ja villiintyneitä pihlajia. Mj. ei ole enää lähemmin paikallistettavissa. Todennäköisesti mj. on kokonaan hävitetty. Röykkiön luonne havaittiin v. 1880, kun alettiin raivata kivistä mäkeä pelloksi. Mäki oli kauttaaltaan kivikkoa.¹ Esinelöytöjä KM:2022:1-13. Tieteellisesti ei mäkeä silloin tutkittu.

N:o 4

Maansekainen röykkiö, hävitetty

kl:Kirkonkylä

Kuva:4

tl:Pappila

om:Vehmaan srk.

Pappilanmäki on 1 km S Vehmaan kirkolta oleva vähäinen mäkipumppare tien E puolella.

Mäki on nykyisin suurimmaksi osaksi puutarhana, eikä luonnollista maan pintää ole paljoakaan näkyvissä. Alkuperäinen maaperä lienee hiekkaa. S, E ja N puolella on peltoa.

Mj. ei ole enää paikallistettavissa. Todennäköisesti se on ollut joko E tai N-rinteessä. E-puolella näkyy kivikkoa. N-rinteessä on pappilan portista parikymmentä metriä N harjannetta, jossa röykkiö on myös voinut olla. Mj. lienee kokonaan hävitetty. Kumpu oli melko epäluotettavilta tuntuvien tietojen mukaan 18 m pitkä, 12,5 m leveä ja 1,75 m korkea, ja sitä peittivät kivet. Kummussa ei todettu luita eikä palon merkkejä. Esinelöytöjä KM:2738:1-6, 2766:1-28 ja 2786:1-6

N:o 5

919.001.0008

Röykkiöitä 3 kpl.

tl:Piiloisten yksinäistila

Kuvat:5-7

om:Östermanin perikunta

os:Vinkkilä Piiloinen.

Röykkiöt sijaitsevat Vehmaan salmen E-rannalla. Piiloisten yksinäistalosta n. 1,3 km NW.

Mj:t sijaitsevat Vehmaan salmen E-rannalla sijaitsevalla vuorenharjanteella, joka putoaa melko jyrkästi salmeen. Harjanne on silmämäärältä parikymmentä metriä korkea ja sieltä on komea näköala.

Harjanne kasvaa männikköä. Röykkiöt sijaitsevat kallion korkeimmalla kohdalla. Röykkiöitä on kolme: I röykkiö on kallion korkeimmalla koh-

dalla. Se on muodoltaan soikeahko N-S suunnassa läpimitaltaan 4,5 m, E-W 3 m.

II rökkiö on 7 m edellisestä WN ja sitä alempana. Tämä rökkiö on kolmiomainen. N-S suunnassa läpimitaltaan 5,5 m ja E-W suunnassa 3,5 m. NW suunnassa 80 sm korkea pystypaasi ja kaksi makaavaa paat-
ta.

III rökkiö on edellisestä 6 m N, muodoltaan soikea. N-S suunnassa läpimitaltaan 5,5 m, E-W 4 m. N-päässä 70 sm korkea pysty paasi, SE-päässä 60 sm koskrea pystypaasi.

Rökkiöiden kiviaines on vaihtelevaa, yleensä noin päänkokoista ki-
veä. Hyvinkin suuripaasia on joukossa. Monet kivet ovat väriltään punervia. Rökkiöt tutki U.S. Salo 1959¹. Esinelöytöjä KM:14161 ja 14789. Rökkiöiden I ja II väliin on kiinnitetty rauhoituslaatta.

N:o 6

Epävarma rökkiön tai rökkiöiden jäännös.

Loh. Usm.
22. 1. 1962.
Sata nost.

kl:Himoinen
tl:Huruinen
om:Lyyli Kaskinen
os:Vinkkilä, Himoinen.

Huruinen
Vähänhermulan Ruo 1:17
Salon, Mary -paasi
St. P. Paasi

Kuvat: 8 -12

912-01-0009

Kivikasat sijaitsevat lähellä Vehmaan salmen päätä sen E rannalla, aivan Vähänhermulan ja Huruisten rajalla. Isoonhermulaan vievän tien vieressä olevasta rajapaalu no:10:stä loo m SW.

Paikka on vuorenselänteellä. Kivikasat sijaitsevat tällä selänteellä olevalla vähäisellä harjanteella, joka kulkee Ne - SW suunnassa. Paikalla kasvaa muutamia koivunvesoja ja männikköä. Vehmaan salmeen on parikymmentä metriä. Kalliota peittää paksu turve. Harjanteesta S on runsaasti luonnonkivikkoa, josta kivet kai on kasoihin otettu.

Rökkiö tai rökkiöt ovat erittäin pehasti hajallaan, eikä voi edes sanoa, montako niitä on ollut. Harjanteen NE-päästä lähdettäessä on

ensin pyöreä kivikasa, jossa kiviä vain yhdessä kerroksessa, läpim. 1 m. Kivet päänkokoisia ja sitä pienempiä. Tästä 1 m W on suurempi epäsäännöllisen pyöreä rökkiö, läpim. 2-2,5 m. Keskellä on kallioon ulottuva kuoppa. Kiviä monessa kerroksessa ja ne yleensä päänkokoisia, mutta suurempiakin joukossa. Tämä voi hyvinkin olla hautaraunio. Tästä W ja S on kaksi pientä kivikasaa, jotka voivat olla siitä otettuja. Rökkiöstä WS alkaa kivikko, joka voi olla luontaistakin. Se koostuu päänkokoisista ja suuremmista kivistä. Kivikkoa jatkuu 13 m WS suuntaan. Kivikasojen kivien enemmistö harmaita, mutta myös nunaisia on joukossa. Mielestäni on varmaa, että kivikasat ovat ihmiskäden tuotteita, mutta pienuutensa takia ne voivat olla kyllä muitakin kuin hautaraunioita. Sijainti on samanlainen kuin Piiloisten rökkiöllä, joka on vain 2 km päässä. Kasat ovat olleet seudulla vanhaan tunnettuja ja Isonhermulan väki on ruvennut pitämään niitä hautoina, kun Piiloisten rökkiöt kaivettiin. Vain kaivaus voisi paljastaa, ovatko kasat hautaraunioita jäännöksiä.

N:o 9

Hautaraunio, hävitetty.

kl: Rahkmala

tl: Matinantti

om: Arvo Kailiala

os: Vinkkilä, Rahkmala.

Mj. on sijainnut aivan sen paikan lähellä, missä Uuteenkaupunkiin vievä maantie leikkaa rautatien. Vehmaan kirkolta n. 2,5 km N.E.

Paikka on kangasmaata. Tien W-puolella on Ison Köyken mäki, joka on läältä kalliota. Itse raunio on ollut tien E-puolella. Täällä ei alkuperäistä maanpintaa ole jäljellä, vaan paikka on peltoa, jonka vieressä kulkee ratavalli. Ison Köyken mäessä alkaa metsä.

Itse mj. on kokonaan hävitetty, ja kivet arvattavasti häytetty ratavalliin. Tarkka paikkakaan ei ole todettavissa. A.M. Tallgrenin kertomuksen mukaan rökkiö oli pyöreä, reunalla kivistä ja keskellä

10.

valtava keskuskivi. Kivikerroksia oli 2-3 pötkällekkäin. Röykkiössä oli keskellä paloalue ja siinä poltettuja luita, N-reunalla oli sekundäärihautausta, ja siinä 2 miekkaa¹, Kaivauslöytöjä KM:7472:1-5.

2. Linnavuori.

N:o 1 918-01-0007

kl: Lahdinko

Kuvat: 13-15

tl: Arvela

om: Paavali ja Olka Arvelan lapset

os: Vinkkilä, Lahdinko.

Vuori sijaitsee Arvelan talosta n. 1 km S metsän keskellä. Vuori sijaitsee peltojen keskellä, mutta lähiympäristö ja itse vuori kasvavat metsää. Vuoresta etelään virtaa Putta-joki. Itse vuori on hyvin louhikkoinen. Kalliot ovat veden pyöreäköiksi kuluttamia. Vuoren selänne kulkee WN - ES suunnassa ja on verraten kapea. Vuori on silmämääräisesti arvioiden n. 20 m korkea. S ja etenkin W rinne on äkkijyrkkä, mutta muilta puolilta voi kiivetä ylös. Keskellä selännettä on pyöreä kohouma.

Ainoa näkyvä todiste muinaisjäännöksestä on vuoren eteläsyrrjälä oleva hyvin rappeutunut vallinjäännös. Kivet ovat hyvin suuria, jopa 1 m korkeita. Valli näyttää olevan puolipyöreä. Selvin on valli S puolelta, muualla voi sen kulkua vain arvailla. Maa on vuoren juurella niin alavaa, että luultavasti meri on ollut täällä asti.²

3. Irtolöytö.

Ainoa Vehmaan rautakautinen irtolöytö on Mannemäestä löydetty miekka (KM:3597:10), jonka löytötiedot virheellisesti väittävät löydetyn Kurjenkallionmäestä) Löytäjä oli halkaissut mäessä olevan suuren

1. A. M. Tallgrenin kaivauskertomus 1918.

2. vrt: Killinen: Muinaisjäännöksiä Vehmaan kihlakunnassa, s. 71, SMYA XI

paaden, jonka alla miekka oli (Tiedot saati Paavali Arvelalta)

IV Myöhempi aika

N:o 3

Kirkonpaikka.

Kappelmäki 1000 00
0187

kl:Laittinen (Lahdinko)

Kuvat:16 -17

tl:Jaakola (osa Huolilaa)

os:Vinkkilä, Laittinen

Kappelmäki sijaitsee Huolilan talosta n 300-400 m E. Kirkonpaikka on mäen E-rinteellä.

Maasto kohoaa pelloilta loivasti W suuntaan. Pellon ja mäen rajalla on pari pientä rakennusta. Mäki kasvaa kiviaidan sisällä koivua ja katajikkoo. Kiviaidan takana on männikköä. Maanpinta kiviaidan sisällä on epätasainen, ja voi siinä olla hyvinkin hautoja. Maaperä hiekkaa ja kiveä. Oletetulle kirkon paikalle on pystytetty muistokivi. Nj:stä on näkyvissä täysin maahan sortunut kiviaita, joka on epäsäännöllisen monikulmion muotoinen. Kiviaita koostuu hyvin erikokoisista kivistä. Se sulkee sisäänsä 40 X 40 m alueen keskeltä mitattuna. Itse kirkosta ei näy mitään. Paikkaa pidetään yleisesti kirkonpaikkana ja sen ympärille on kietoutunut taruja. Vielä n. 30 vuotta sitten oli kiviaidan sisällä ollut läpimätiä puunjätteitä, joiden sanottiin olevan kirkon hirsiiä¹. Kiviaidan vierestä kaivettaessa on havaittu erittäin vahvasti palanutta maata. Paikka on ankarasti rauhoitettava ja sinne olisi hyvä saada rauhoituslaatat. Viime vuosina on sieltä kaadettu puita ja sinne ajettu kiviä pellosto. Pitäjässä on herännyt ajatus varojen keräämisestä paikan tieteelliseksi tutkimiseksi. Tässä asiassa kehoitin ottamaan yhteyden Historialliseen osastoon.

V Eräitä perimätietoja ja luonteeltaan epämääräisiä ihmiskätten laitelmiä.

Pitäjässä liikkuu perimätietoja kolmesta käräjäympyrästä. Rahkmalan

1. Killinen: Muinaisjäännöksiä Vehmaan kihlakunnasta, s. 75.

Maulan metsässä kertoi eräs pitäjäläinen pikkupoikana nähneensä käräjäkivet paikassa, jota hän ei enää muistanut. Näistä ei kukaan Maulan talossa eikä koko Rahkmalan kylässä tiennyt mitään, joten etsiminen oli turhaa. Tämä saattaisi viitata muinaisjäännökseen. Opettaja Frans Kaivolon ylläpitämän perimätiedon mukaan pitäisi Kaivoisten Isotalon maalla olevalla Vanhanpiian kalliolla sijaita käräjäympyrä, jolla muinoin olisi muka syytetty vanhaapiikaa noituudesta. Mainittu kallio on 1 km NW Isotalosta. Siellä on nyt halkiammutun luonnonpaaden ympärillä 10 miehennostannaista ja sitä suurempaa paatta, jotka tosiaan näyttävät ihmiskäden pystyynnostamilta. Kivet eivät muodosta selvää kehää. Ei varmastikaan mikään muinaisjäännös, ei paikan mataluudenkaan takia. Ainoa, mitä paikasta voi sanoa, on, että ilmeisesti joskus käännetty kiviä istuinkiviksi. Saman opettaja Frans Kaivolon mukaan pitäisi Tuomarlan vuorella olla myös käräjäympyrä, jolla on käyty suomenkielisiä käräjiä. Tuomarlassa asui silloin suomalaisten tuomari. Tätä käräjäympyrää ei opettaja Kaivola, eikä kukaan muukaan tapaamistani pitäjäläisistä ollut nähnyt. Varmuuden vuoksi kuljin kallion ristiin rastiin näkemättä siellä yhtään mitään.

Rautarenkaita pitäisi olla Vinkkilän kylän maalla Kaupinkarissa ja Isohermulan Mastovuorella kiinni. En löytänyt sieltä mitään. Yksipuolisia ruuhia, varmasti melko myöhäisiä, on useita kymmeniä vuosia sitten löydetty Kaivoisten Matintalon maalta ja toinen aivan pitäjän koilliskulmalta.

Lahdingon kylän Torkkilan maalla Haukan talosta ~~1~~ km SE olevalla metsäisellä Lautanalan kalliolla on melko varmasti luontainen kivikasa, jonka yhtä sivua on ihminen muovannut. Röykkiö koostuu miehennostannaista ja sitä suuremmista kivistä ja on joukossa suuria luonnonpaasiakin. E-W suunnassa on röykkiö läpim. 16 m. Huomiota herättää W-sivu, joka on aivan suora, ja ihmiskätten työtä. Röykkiö

ei luultavasti ole mikään muinaisjäännös.

Kirkkomäen kylän Hemmilän talon maalla on Kirkkomäen pysäkistä 50 m S vuorenselänne, jolla kansan perimätieto väittää muinoin olleen kirkon. Vuorella on siellä täällä vallia, joka on sammaloitunut ja varsin vanhan näköinen. Mitään kirkon perustaa siellä ei kylläkään ole. Nuhjalan kartanon maalla rakennuksista E n. ½ km on Kirkkomäki, jonka S reunalla on n. 50 m pitkä miehennostannaisista ja sitä suuremmista lohkareista koottu, nykyisin 1 m korkea valli. Valli on varsin vanhan näköinen. Se on liian kaukana pelloista ollakseen peltoraunio, eikä se voi olla mikään raja, koska paikka on ikimuistoisista ajoista ollut Nuhjalan kartanon maalla. ¹Kalio on luultavasti n 5-7 m meren pinnan yläpuolella. Mahdollisesti valli on joskus rakennettu puolustustarkoituksiin? (Kuva 18)

Mannemäki, jossa Lahdingon kansakoulu sijaitsee, on kirkolta 4 km W oleva metsäinen mäki. Tästä mäestä on löydetty Vehmaan ainoa rautakautinen irtolöytö, miekka (KM:3597:10), jonka löytötiedot väittävät löydetyn Kurjenkallionmäestä. Mäestä on ammuttu suuri määrä kiveä, joten ainakaan enää ei siinä voi todeta mitään hautaraunioita. Mäessä on vieläkin jäljellä pari epäselvää kuopannetta, joita on joskus väitetty haudoiksi. Kuopat ovat N-S suunnassa ja voivat mielestäni olla mitä tahansa. Niitä on ollut enemmänkin, mutta suurin osa on hävitetty. Kaivettaessa löytyi "mustaa maata ja hiiltä". (Tieto saatu Paavali Arvelalta), muttei mitään muuta.

Uhlun kylän Kankkion maalla on talosta n. 200 m SE Välimäki, jonka S rinteellä on kivistä kivirivejä ja joitakin pieniä kivikasoja. Mäki on tiettävästi aina ollut Kankkion maalla, joten mistään rajasta tuskin on kyse. Mäki kasvaa sekametsää. Kivirivi kulkee epäsäännöllisesti kiemurrellen ja katkeaa välillä, suunnilleen E-W suunnassa, sen alapuolella on toinen heikosti näkyvä kivirivi. Mäessä on ainakin yksi pieni kivikasa kooltaan 2 x 1,5 m, joka näyttää ihmiskäteen työltä. Se on kasattu suurien paasien varaan. Latomusten ikä ja alkuperäi-

nen tarkoitus täysin epämääräinen, ehkä kyseessä on jonkinlaisen (myöhäisen?) rakennuksen pohja ?(Kuva 19).

Vehmaan inventointi: I

neg: 24/24-87

1. Kuumkallio. Røykkiö
Kaarnajärven metsä-
paistalla.

2. Kivilaaka røykkiön
päässä.

3. Lahdinko. Huolila.

4. Kirkonkylä.
Pappilanmäki.

neg: 24/22-90

II

5. Piiloinen.
Röykkiö I.

6. Piiloinen.
Röykkiö II.

7. Piiloinen.
Röykkiö III.

1. Mäntylä 1980

8. Huruinen. Kivikasojen sijaintipaikka etelästä

9. Huruinen. Kivikasojen sijaintipaikka pohjoisest

10. Huruinen. Pieni kivikasa.

11. Huruinen. Suurin kivikasa.

12. Huruinen. Pieni kivikasa.

J. Mäntylä 1960.

13. Lahdinko. Linnavuoren rinteitä.

14. Lahdinko. Linnavuoren valliä.

15. Lahdinko. Näkymä Linnavuorelta.

16. Laitinen.
Kappelmäki.

17. Laitinen. Kappel-
mäen maahansortu-
nutta kiviaitaa.

18. Nuhjala. Kirkko-
mäen kivivallia.

19. Uhlu. Kankkion
Välimäen kivistie